

❄ תמצית השיטות ❄

אוצר החכמה:

דבר ימים

את שיטות הבבלי והירושלמי בשאלת ההווה לעומת העתיד אנו מוצאים בשני הנוסחים של המאמר הבא:

בבלי: רבי שמעון בן אלעזר אומר: מימי לא ראיתי צבי קייץ וארי סבל ושועל חנווני. (קידושין פב, ב)

ירושלמי: ראית מימיך ארי סבל, צבי קייץ, שועל חנווני, זאב מוכר קדרות. (קידושין פ"ד הלכה יא)

(הלכה יא)
אוצר 1234567

הירושלמי משנה מהבבלי בשני פרטים: (א) מקדים "ארי סבל" ל"צבי קייץ"; (ב) מוסיף "זאב מוכר קדרות".

דבר ימים

(ב) "ארי סבל"

לדעת הבבלי המכריע לפי ההווה, ייבוש הקציעות נעשה כשהכמות עדיין קטנה ואינה מהווה משא כבד, ולכן אין צורך ב"ארי סבל" לפני "צבי קייץ"; ואילו לדעת הירושלמי שיש להעדיף את ההידור שבעתיד, יש להמתין עד שתצטבר כמות גדולה שיהיה צורך ב"סבל" לשאתה, ולכן "ארי סבל" קודם ל"צבי קייץ".

(ג) "זאב מוכר קדרות"

בגמרא מובא הבדל בין סגנונות האכילה של האריה והזאב: האריה "דורס ואוכל" מיד, ואילו הזאב מוביל את המזון למאורתו ואוכל אותו שם. ולכן מתאר הירושלמי את הזאב כ"מוכר קדרות", שכן הזאב דוחה את האכילה לשלב שבו היא נוחה ונעימה יותר, בדומה לבישול המזון בקדרה כדי שיהיה טעים יותר. מסיבה זו מוזכר הזאב רק בירושלמי ולא בבבלי, שכן לשיטת הבבלי אין להמתין כדי לעשות את המעשה בעתיד באופן מהודר יותר, אלא יש לעשותו מיד בהזדמנות הראשונה.

ובמשנה הבאה ניתן למצוא מקור להבדל זה:

חל יום הכיפורים להיות בערב שבת, שעיר של יום הכיפורים נאכל לערב (כליל שבת), והבבליים אוכלים אותו כשהוא חי. (מנחות צט, ב)

הכהנים הבבליים (בני חו"ל) ממהרים לאכול את השעיר בשבת עצמה, ללא בישול, אף שעלידי זה המצוה אינה מתקיימת בהידור ובשלימות – "למשחה לגדולה"; ואילו כהני ארץ ישראל מנמעים מלהשתתף בקיום מצוה זו כשהיא אינה נעשית בשלימותה העתידיה.

בדרכם

חילוק בדומה לזה, בתפקידו של "זאב" בעבודת קיום המצוות, ניתן למצוא בין שני התרגומים – תרגום אונקלוס (תרגום של בבל) ותרגום יונתן (תרגום ירושלמי) על הפסוק "בנימין זאב יטרף" (ויחי מט, כז):

אונקלוס: בארעיה תשריה שכינתא ובאחסנתיה יתבניה מקדשא.

תיב"ע: בארעיה תשריה שכינת מרי עלמא ובאחסנתיה יתבני בי מוקדשא.

"מקדשא" פירושו "מקום המקודש לדמים", כלומר המזבח בלבד, ואילו "בי מקדשא" פירושו – בית המקדש כולו.

אוצר החכמה

תרגום יונתן מפרש את עניינו של ה"זאב" בכתוב כשיטת הירושלמי – עשיית המצוה בשלימותה העתידית, ולכן הוא מפרש שהכתוב מתייחס לבית המקדש בכללותו, שכן, אף שמעיקר הדין ניתן להקריב קרבנות גם ללא בית המקדש, אין זו הקרבה מושלמת, ולשיטת הירושלמי מוטב להמתין ולהקריב את הקרבנות בצורה מוכחרת יותר – כשבית המקדש בנוי על תלו.

אונקלוס, לעומת זאת, מפרש שהכתוב כאן מתייחס למזבח – שכן לצורך הקרבת הקרבנות די במזבח בלבד, ולשיטת הבבלי יש לעשות זאת בהזדמנות הראשונה, מבלי להמתין עד לבניית בית המקדש כולו. משל ה"זאב" מתפרש לפי שיטה זו כעניין אחר – זריקת הדם הנעשית על המזבח. "מקום המקודש לדמים".

הירושלמי

אוצר החכמה